

HØRINGSUTTAELSE NOU 2007:11 LÆRING FOR LIVET

Innledning

Samisk studieutvalg - SOL er generelt tilfreds med resultatet av utredningen og de forslagene som er lagt fram. Vi ser arbeidet som nødvendig og viktig med de muligheter dette gir oss for videreutvikling av samisk voksenopplæring.

Sámi oahppolávdegoddi/Samisk studieutvalg – SOL synes det er beklagelig at det ikke ble gitt rom for samisk representasjon i Tron-utvalget. Samisk representasjon i denne type utvalg ville være en faglig berikelse for alle parter, og muligens ville samiske omtalen av det samiske vært noe annerledes. Samene er landets eneste *urfolk* ved siden av det etnisk norske, og samisk er ett av landets offisielle språk. I så henseende har også Tron-rapporten 5.5.3 tatt hensyn til at Staten har særlige forpliktelser over samene hjemlet i bl.a. Grunnlovens §110A; *"Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og utvikle sit Sprog, sin Kultur og sit Samfundsliv."* Ved utarbeidelse av lover skal det altså tas tilbehørlig hensyn til samene som landets urfolk for å sikre dets eksistensgrunnlag i Norge.

All utdanningspolitikk påvirker samisk samfunnsliv i vesentlig grad. *Aktiv* samisk deltakelse i slike fora og prosesser som påvirker deres situasjon, ville derfor fylle Grunnlovens hensikt på en god måte. Det må dog berømmes at Tron-utvalget i mai 2007 oppsøkte de samiske studieforbundene og Sametinget særskilt. SOL er glad og takknemlig for forståelse og ansvar for den samiske dimensjonen i dette viktige arbeidet.

Samene er et folk som bor i flere land, hvor samarbeid på tvers av landegrensene har en lang tradisjon blant sentrale samiske institusjoner. SOL har med utgangspunkt i dette gode forutsetninger for utvidet samarbeid med voksenopplæringstilbydere på svensk, finsk og russisk side. Vi savner i rapporten drøfting av det mellomnasjonale perspektivet, særlig med tanke på de begrensninger som dagens lov setter for studiearbeid over landegrenser.

Generelt

Samene er i en særstilling i Norge, særlig pga at språket og kulturen til dels er utryddingstruet. Samisk voksenopplæring burde derfor være gjenstand for egen utredning, hvor blant annet Sametinget har en sentral rolle.

Sámi Oahppolávdegoddi Samisk Studieutvalg

Sámi oahppolávdegoddi – SOL er størst av de studieforbundene som har samer som hovedmålgruppe. Fagkretsen dreier seg i størst grad om samisk språk, duodji, kulturfag og annet som kan ha samisk tilknytning. Samisk språk arrangeres fra grunnkurs til mellomfagsnivå, mens duodji og kulturfag gis som grunnopplæring i tradisjonskunnskap.

SOL har en viktig rolle i det samiske samfunnet ved kunnskapsformidling til voksne. Denne rollen vil antakelig ha større betydning i årene framover, fordi tradisjonell kunnskapsformidling i hjemmene har begynt å avta. Overføring av tradisjonell kunnskap knyttet til natur, klær, mat, næring, etc. har blitt forsøkt overført til det skolske systemet uten nevneverdig resultat. I så måte har voksenopplæringen falt i skyggen av dette og ikke blitt prioritert. SOL ser dette problemet, og forsøker å ta ansvaret for at overføring av tradisjonell kunnskap ikke forsvinner upåaktet hen. Vår innsats er med og bidrar til å holde liv i et levende samisk samfunn hvor språket, handverket og kulturytringer er de viktigste ytre kjennetegn. Mange samer som har tapt språket og kulturen, ønsker å ta det tilbake. Det er derfor viktig nå som aldri før at vi både på samisk og norsk side retter fokus på frivillig voksenopplæring blant den samiske befolkningen. SOL har et særegent ansvar og rolle i forhold til andre studieforbund, fordi vi arbeider med å opprettholde en urfolkscultur i Norge.

Høring

KAPITTEL 5.5.3 STUDIEFORBUNDENE, SAMER OG DE NASJONALE MINORITETER

Det fastslåes at de nasjonale minoritetsgruppene *samer, kvener, jøder, sigøynere og skogfinner* har blitt utsatt for systematisk fornorskning gjennom historien.

SOL mener:

Innrømmelsen fra Statens side om fornorskning av minoriteter bør gi et godt grunnlag for å initiere et "kunnskapsløft" for nettopp disse gruppene. Det å gi minoritetene en ny sjans til å gjenoppta sitt språk og kultur i voksen alder, er en god måte å rette opp følgene av tidligere tiders skammelig politikk. Satsing på voksenopplæring for å "reparere" skadene er en fin måte å gi gruppene tilbake selvfølelse, identitet og kunnskap om egen kultur. Fornorskingsprosessen er fremdeles intakt i dag, med mindre Staten er villig til å innrømme særordninger til disse gruppene som kan bidra til å gjenoppta språket og kulturen. Denne muligheten bør kunne realiseres gjennom en ny Lov.

Det er igjen verd å understreke at samer er i en særstilling i Norge i forhold til andre minoriteter, fordi samene har status som *urfolk* i Norge. Dette forplikter Staten.

KAPITTEL 7.1.1 OVERORDNENDE MÅL

SOL mener det er gode mål som foreslås, og stiller seg bak dem.

KAPITTEL 7.6.6 FINANSIERING

Det er forslått 3 modeller til tilskuddsordning/finansiering

SOL mener:

SOL ser det som svært viktig at muligheten for finansiering av tiltak for særlige målgrupper (§24) videreføres. Et *forhøyet tilskudd* må kunne brukes mer fritt enn tidligere §24-midler. Forskriften har tidligere ikke tatt hensyn til den situasjon som mange samer er i som resultat av tidligere nevnt for forskningspolitikk. Fremmedspråklige uansett opprinnelsesland er tilgodesett §24-midler i dag, mens det gis ikke eksplisitt mulighet for støtte til samer som ønsker ta tilbake tapt språk- og kulturkunnskap.

SOL forslår at *forhøyet tilskudd* (§24-midler) kan brukes på grupper innen den samiske befolkning som "lider" på grunn av manglende kunnskap i eget morsmål og kultur. SOL mener at styrking og bevaring av de samiske språk vil være effektivt middel i arbeidet med å redusere de negative virkningene av for forskningspolitikken. SOL mener derfor at samer uten opplæring i eget språk og kultur skal defineres som "særlig målgruppe".

SOL ser det som svært nyttig og positivt at det forslås en pott for kultur. Dette tilskuddet vil være et kulturelt løft for alle, og særlig for samisk kultur. Språk, kultur og næring er fundamentale faktorer i alle kulturer, og hvor samspillet mellom disse kommer til uttrykk i dagliglivet. Utøvelse av språk, tradisjonskunnskap, kultur og kunst er også et helhetlig uttrykk på en bærekraftig samisk livsutfoldelse. En kulturpott vil bidra til sterkere kulturelt engasjement og utvikling av arenaer for og med levende samisk kultur.

KAPITTEL 7.6.7 GODKJENNINGSKRITERIER FOR STUDIEFORBUND...

Det foreslås nye kriterier for godkjenning av studieforbund med hensyn til bl.a. *minimum kurstimer, virksomhet over hele landet og regional forankring.*

SOL mener:

De samiske studieforbundene har hittil hatt dispensasjon fra ovennevnte krav. Uten en slik dispensasjon hadde ikke de samiske studieforbundene eksistert i dag.

Samiske studieforbund har samer som primær målgruppe. Kravet om *minimum av kurstimer pr år* kan være vanskelig å innfri dersom standarden settes etter majoritetsbefolkningens befolkningsgrunnlag. Samer er færre i antall som målgruppe, men bør likevel få likeverdige og tilpassede tilbud innen ”tredje sektors” voksenopplæring sammenliknet med andre. Kravene til minste timetall bør derfor ikke legges til et nivå som gjør at samiske studieforbund ikke klarer å innfri timetallskravet som følge av minoritetssituasjonen.

På samme måte som timetallskravet er kravet om *virksomhet over hele landet*. Det har vært umulig for samiske studieforbund å innfri tidligere krav om organisasjonsledd i 10 fylker. Dette argumenterer vi ut fra samme grunnlag som ovenfor, nemlig at minoritetsgrupper har ikke tilstrekkelig med individer til å danne like mange organisasjonsledd som den øvrige befolkning. De største konsentrasjonene av målgruppen samer er som kjent i fylkene Finnmark, Troms, Nordland, Trøndelagsfylkene og Oslo. Utover dette finnes det bare sporadisk bosetting. Kravet om *virksomhet over hele landet* må heller ikke resultere i uoverkommelige krav for samiske studieforbund.

Likeledes vil samiske studieforbund ha problemer med å oppfylle kravet om *regional forankring*.

Som en god løsning på ovenstående utfordringer, er det viktig at Staten viser vilje til å legge til rette for at samiske studieforbund kan bestå som egne enheter innenfor et nytt regelverk. Det bør vises vilje til å gi den samiske befolkningen muligheter til voksenopplæring etter egne premisser innenfor et gitt lovverk, med hensyn til de spesielle behov og utfordringer som det samiske samfunn sliter med etter langvarig fornorskningsprosess.

Passusen ”Unntak fra godkjenningskriteriene bør unngås,” foreslås endret til *Unntak fra godkjenningsreglene kan gis til samiske studieforbund.*

Kautokeino 13-01-2008

Styret i SOL:

Kirsti Guvsám

Per Grønvoll

Berit Anna Gaup

Henrik P. Hætta
studierektor